

Dorota Murzyn

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
e-mail: mdorota@up.krakow.pl

POLITYKA SPÓJNOŚCI UE JAKO ŹRÓDŁO FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE

UE COHESION POLICY AS A SOURCE OF FUNDING OF INNOVATION ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN POLAND

DOI: 10.15611/pn.2017.466.16

JEL Classification: O31, O38

Streszczenie: Podstawą rozwoju przedsiębiorstw, a tym samym całej gospodarki są innowacje i zaawansowane technologie. Przedsiębiorstwa innowacyjne są konkurencyjne wobec pozostałych jednostek, co pozwala im na zwiększenie udziału w rynku, a także daje możliwość osiągnięcia wymiernych korzyści ekonomicznych. Fundusze unijne stanowią obecnie w Polsce najważniejsze, poza środkami własnymi, źródło finansowania projektów innowacyjnych w przedsiębiorstwach. Co czwarte aktywne innowacyjnie przedsiębiorstwo przemysłowe oraz co piąte usługowe otrzymało w latach 2012-2014 publiczne wsparcie finansowe z Unii Europejskiej. Fundusze te mogą zatem, efektywnie wykorzystane, pomóc w podniesieniu poziomu innowacyjności polskiej gospodarki. Celem artykułu jest pokazanie roli polityki spójności w finansowaniu działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce.

Słowa kluczowe: polityka spójności UE, innowacyjność, działalność innowacyjna przedsiębiorstw.

Summary: Innovation and advanced technologies are the basis for the development of enterprises, and thus the whole economy. Innovative enterprises are competing against other entities, allowing them to increase market share, and thus makes it possible to achieve measurable economic benefits. EU funds are currently the most important source of financing innovative projects in enterprises in Poland apart from own funds. In 2012-2014 every fourth active innovative industrial company and every fifth service company received public financial support from the European Union. These funds may, therefore, when used effectively, help raise the level of innovativeness of the Polish economy. This article aims to show the role of cohesion policy in financing innovative enterprises in Poland.

Keywords: EU cohesion policy, innovation, innovation activities of enterprises.

1. Wstęp

Innowacje i zaawansowane technologie są podstawą rozwoju przedsiębiorstw, a tym samym całej gospodarki. Wykorzystywanie nowych rozwiązań i podążanie za rozwojem techniki jest często warunkiem obecności przedsiębiorstw na rynku. Przedsiębiorstwa innowacyjne są konkurencyjne wobec pozostałych jednostek, co pozwala im na zwiększenie udziału w rynku, a przez to daje możliwość osiągnięcia wymiernych korzyści ekonomicznych.

Fundusze unijne stanowią obecnie w Polsce najważniejsze, poza środkami własnymi, źródło finansowania projektów innowacyjnych w przedsiębiorstwach. Co czwarte aktywne innowacyjnie przedsiębiorstwo przemysłowe oraz co piąte usługowe otrzymało w latach 2012-2014 publiczne wsparcie finansowe z Unii Europejskiej. Fundusze te mogą zatem, efektywnie wykorzystane, pomóc w podniesieniu poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.

Celem artykułu jest pokazanie roli polityki spójności w finansowaniu działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce. Wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na temat finansowania działalności innowacyjnej w Polsce oraz poddano analizie projekty realizowane przez przedsiębiorstwa w latach 2007-2013 (współfinansowane przez środki polityki spójności UE) pod kątem ich potencjału innowacyjnego.

2. Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw w Polsce

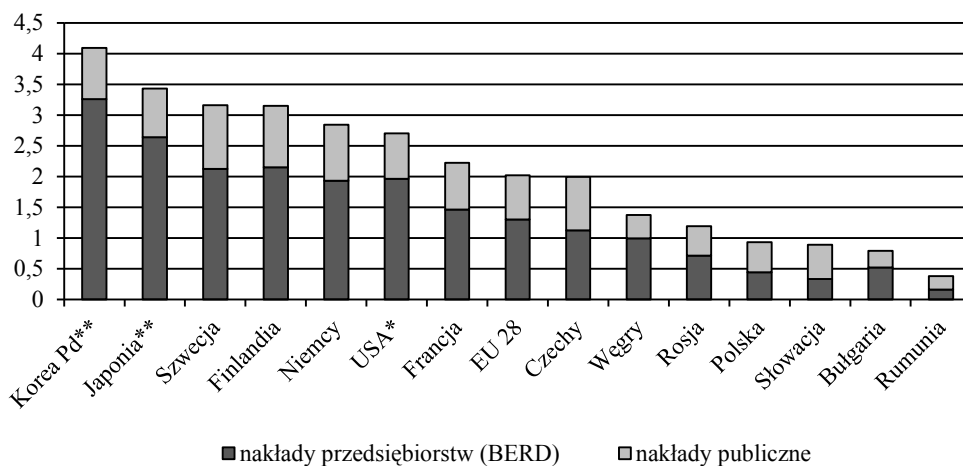
Jednym z głównych wskaźników służących do oceny innowacyjności (choć mającym spore ograniczenia) są nakłady poniesione na działalność innowacyjną. Wydatkowane przez przedsiębiorstwa środki na ten cel zróżnicowane są według rodzajów działalności innowacyjnej oraz źródeł finansowania.

Międzynarodowe zalecenia metodyczne, obejmujące zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji, zostały ujęte w Podręczniku Oslo. Są one stosowane także przez Główny Urząd Statystyczny przy realizowaniu badań dotyczących działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce. W niniejszym artykule działalność innowacyjna rozumiana jest tak jak ją rozumie GUS, czyli jako całość działań naukowych, technicznych, organizacyjnych, finansowych i komercyjnych, które prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do wdrażania innowacji. Niektóre z tych działań same z siebie mają charakter innowacyjny, natomiast inne są tylko konieczne do wdrażania innowacji. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczo-rozwojową, która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

W obszarze działalności badawczo-rozwojowej i aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce, mimo odnotowanych wzrostów, utrzymuje się niekorzystna sytuacja. Nakłady na badania i rozwój (GERD) wzrosły w latach 2007-2014

z 6,67 mld zł do 16,17 mld zł, a w relacji do PKB w tym samym okresie zwiększyły się z 0,57% do 0,94% [GUS 2016a]. Dystans między Polską a średnią dla UE ulegał stopniowemu zmniejszeniu, ale wartość wskaźnika GERD do PKB jest nadal przeszło dwukrotnie niższa niż średnia dla państw UE (2,03% w 2014 r. [Eurostat 2016a]). Niekorzystna jest przy tym struktura wydatków. W 2014 r. 33,5% nakładów bieżących na B+R kierowane było na badania podstawowe, 19,8% na badania stosowane i 46,7% na prace rozwojowe [GUS 2015a]. W ostatnich latach w Polsce notowany jest nieznaczny wzrost udziału nakładów na badania stosowane i prace rozwojowe w stosunku do badań podstawowych, jednakże w dalszym ciągu struktura ta jest znacząco różna od typowej dla najbardziej innowacyjnych gospodarek (dla porównania w Wielkiej Brytanii było to odpowiednio: 15%, 48% i 37%).

Wzrost nakładów na B+R w Polsce w ostatnich latach wiązał się w dużej mierze ze wzrostem nakładów publicznych na ten cel. Na tle innych państw członkowskich UE Polska nadal charakteryzuje się odmienną strukturą nakładów na B+R, zwłaszcza niskim udziałem nakładów prywatnych (rys. 1). Taka sytuacja jest symptomatyczna dla państw z dużą luką technologiczną. O ile w krajach wiodących pod względem technologicznym większość tych nakładów ponoszą przedsiębiorstwa (BERD), o tyle w krajach słabiej rozwiniętych brak skłonności firm do angażowania się w B+R w przeważającej mierze rekompensują nakłady publiczne (szkolnictwa wyższego – HERD, bądź rządowe – GovERD). Dlatego też, choć wg *Innovation Union Scoreboard 2015* nakłady B+R polskich przedsiębiorstw w relacji do PKB to zaledwie 29% średniej UE, to nakłady publiczne są (na tle prywatnych) relatywnie wysokie (67% średniej UE) [European Commission 2015a].

* 2012, ** 2013

Rys. 1. Udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową w PKB w 2014 r. w wybranych krajach

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Eurostat 2016b].

Głównymi barierami w prowadzeniu prac B+R przez przedsiębiorstwa są: duże ryzyko i niepewność wyników badań oraz ich wysokie koszty, a także skomplikowane przepisy prawne. Istotny jest także dostęp do odpowiednio wykształconych kadr, infrastruktury oraz ogólna świadomość przedsiębiorców w zakresie znaczenia B+R dla osiągania przewag konkurencyjnych [ASM 2013]. Problemem jest również niska skłonność do kooperacji, która charakteryzuje zarówno przedsiębiorstwa, jak i sektor nauki.

Podstawą rozwoju przedsiębiorstw, a tym samym całej gospodarki są innowacje i zaawansowane technologie. W nowoczesnej gospodarce coraz większą rolę w ich kreowaniu i rozpowszechnianiu odgrywają małe i średnie przedsiębiorstwa. Innowacyjność jest kluczowym czynnikiem przetrwania, wzrostu oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw [Acs, Audretsch 1990]. Na podstawie badania innowacyjności oszacowano odsetek przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie w okresie 2012-2014 na poziomie 18,6% dla przemysłu i 12,3% w sektorze usług [GUS 2015a]. Zazwyczaj stworzenie lub zakup i wdrożenie rozwiązań innowacyjnych związane jest ze znacznymi nakładami. W związku z tym tworzenie i utrzymywanie potencjału innowacyjnego wymaga od przedsiębiorstw pozyskiwania odpowiednich zasobów, w tym środków finansowych.

Nakłady na działalność innowacyjną można rozpatrywać ze względu na źródła finansowania tych nakładów i wyróżnić środki:

- własne,
- otrzymane z budżetu państwa,
- pozyskane z zagranicy (bezzwrotne),
- pochodzące z funduszy kapitału ryzyka,
- kredyty bankowe,
- pozostałe.

Głównym źródłem finansowania nakładów na działalność innowacyjną w Polsce są środki własne przedsiębiorstw (tab. 1). W 2014 r. stanowiły one 69,1% wszystkich poniesionych na ten cel nakładów w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz 67% w przedsiębiorstwach usługowych. Bezzwrotne środki pozyskane z zagranicy (w tej pozycji mieszczą się głównie środki z UE, poza tym – w niewielkim stopniu – z Norwegii czy Szwajcarii) stanowiły 10,2% wszystkich nakładów (prawie 3,5-krotny wzrost od 2009 r. i 12-krotny od 2004 r.) w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz 16,9% (ponad 27-krotny wzrost od 2009 r.!) w przedsiębiorstwach z sektora usług. Polska należy do krajów o największym udziale przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie, które w latach 2010-2012 skorzystały z finansowego wsparcia z Unii Europejskiej. Pomoc taką otrzymało 21,7% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 16,0% z sektora usług [GUS 2015b].

Warto zwrócić uwagę na fakt, że znaczenie funduszy Unii Europejskiej w finansowaniu działalności innowacyjnej rośnie w ostatnich latach. Nakłady na działalność innowacyjną pochodzące ze środków UE wynosiły w 2014 r. ponad 4,4 mld zł (w 2010 r. – 1,8 mld zł)[GUS 2016b]. Co czwarte aktywne innowacyjnie przedsię-

Tabela 1. Nakłady na działalność innowacyjną według wybranych źródeł nakładów w latach 2009-2014 (mld zł i % ogółu)

	Przedsiębiorstwa przemysłowe						Przedsiębiorstwa usługowe					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	22,7	23,8	20,8	21,5	20,9	24,6	8,3	10,8	11,1	15,1	12,0	13,0
Własne	15,5	17,9	15,3	15,9	14,9	17,0	7,0	9,2	9,1	10,5	9,5	8,7
	68,4 %	75,2 %	73,4 %	73,7 %	71,1 %	69,1 %	84,2 %	85,7 %	83,0 %	69,6 %	79,7 %	67 %
Otrzymane z budżetu państwa	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,06	0,05	0,1	2,1	0,2	0,3
	1,1 %	1,1 %	1,3 %	1,9 %	1,6 %	1,6 %	0,7 %	0,5 %	1,1 %	14,1 %	2,0 %	2,3 %
Pozyskane z zagranicy	0,7	1,9	1,8	1,6	1,9	2,5	0,08	0,3	0,2	1,0	1,0	2,2
	3,2 %	7,9 %	8,5 %	7,2 %	9,1 %	10,2 %	1,0 %	2,5 %	1,9 %	6,3 %	8,3 %	16,9 %
Kredyty bankowe	5,8	2,1	2,2	1,4	1,5	2,5	1,1	1,1	1,1	0,7	1,0	1,3
	25,7 %	8,8 %	10,3 %	6,6 %	7,0 %	10,2 %	13,8 %	10,5 %	10,2 %	4,8 %	8,3 %	10,0 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

biorstwo przemysłowe oraz co piąte usługowe otrzymało w latach 2012-2014 publiczne wsparcie finansowe z Unii Europejskiej. W latach 2006-2008 w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie 14,6% otrzymało publiczne wsparcie z Unii Europejskiej, natomiast wśród przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie z sektora usług, publiczne wsparcie z Unii Europejskiej otrzymało 6,1% przedsiębiorstw [GUS 2016b].

3. Fundusze UE jako źródło finansowania projektów innowacyjnych

Fundusze unijne stanowią obecnie najważniejsze, poza środkami własnymi, źródło finansowania projektów innowacyjnych w przedsiębiorstwach. Projekty innowacyjne przedsiębiorstw mogą być finansowane przez programy Horyzont 2020 i COSME (do 2013 r. – 7PR i CIP) oraz fundusze strukturalne, głównie Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). Jeśli popatrzymy jednak na wielkość przepływów UE–Polska, to wyraźnie widać, że największą rolę w finansowaniu działalności innowacyjnej polskich przedsiębiorstw odgrywa EFRR (przykładowo, w 2014 r. z tej części budżetu UE, w której znajdują się programy Horyzont 2020 i COSME, Polska uzyskała nieco ponad 140 mln euro [European Commission 2015b], czyli ok. 580 mln zł, a należy pamiętać, że w tej kwocie zawierają się także inne unijne programy, z których korzystamy; natomiast, jak pokazano wyżej, nakłady na działalność innowacyjną pochodzące z UE stanowiły w tym roku ponad 4,4 mld zł).

Fundusze europejskie są obecnie głównym katalizatorem finansowym wdrażania polityki proinnowacyjnej Polski. Największa ilość środków przeznaczanych na dotacje dla przedsiębiorstw pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, którego zasięg najbardziej pokrywa się z potrzebami firm. Programy realizowane w ramach tego funduszu wspierają: tworzenie i rozwój MŚP, szczególnie

w zakresie przedsiębiorczości, dostępu do finansowania, badań naukowych i innowacji, transferu technologii, dostępu do technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz produkcji przyjaznej dla środowiska. EFRR jest instrumentem realizacji polityki spójności UE. Promowanie szeroko rozumianej innowacyjności było głównym zadaniem polityki spójności w okresie programowania 2007-2013. Na ten cel zostało przeznaczonych prawie 25% środków w wysokości ok. 86,4 mld euro. Taka polityka jest kontynuowana także w nowym okresie programowania 2014-2020. W tym czasie na rozwój innowacji ma być przeznaczonych 30% wszystkich środków [Komisja Europejska 2016].

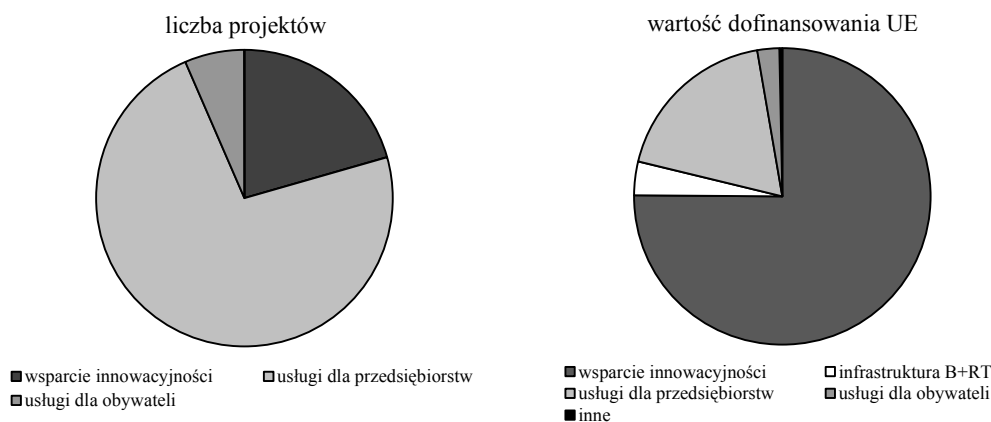
Najważniejszym dokumentem programowym w zakresie polityki spójności w Polsce w latach 2007-2013 były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSRO). Jednym z celów NSRO uczyniono podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług (cel 4) [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2007]. Cel ten miał być osiągnięty poprzez wspieranie działalności wytwórczej przynoszącej wysoką wartość dodaną, rozwój sektora usług, poprawę otoczenia funkcjonowania przedsiębiorstw i ich dostępu do zewnętrznego finansowania, rozwój społeczeństwa informacyjnego oraz zwiększenie inwestycji w badania i rozwój i tworzenie rozwiązań innowacyjnych. Na działania, które sprzyjają osiągnięciu tego celu, przewidziano na lata 2007-2013 kwotę 15,2 mld euro (wkład UE). Działania te realizowane były za pomocą programów operacyjnych (PO), przede wszystkim PO Innowacyjna gospodarka, ale także regionalnych programów operacyjnych czy też PO Kapitał ludzki, PO Infrastruktura i środowisko, PO Rozwój Polski Wschodniej.

Zasadniczym instrumentem finansowania innowacji przy współudziale UE w latach 2007-2013 był ogólnokrajowy Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (o budżecie 9,71 mld euro). Szczególny akcent został położony na wspieranie inwestycji w firmach mających na celu wdrożenie nowatorskich w skali kraju i świata technologii lub inwestycji ukierunkowanych na działalność badawczo-rozwojową czy na stymulowanie współpracy ze sferą nauki i wdrażanie wyników badań. Poza tym środki programu zostały przeznaczone na pomoc dla pomysłodawców-innowatorów, których pomysły mają zastosowanie rynkowe i potencjał na sukces komercyjny, a także dla nowoczesnych rozwiązań wdrażanych przez firmy w obrębie gospodarki elektronicznej.

Przedsiębiorstwa były największymi beneficjentami POIG. Zrealizowały prawie 18 tys. projektów (84% wszystkich projektów) na łączną kwotę dofinansowania UE 21,8 mld zł (56%)¹. Największe wsparcie, ponad 15,5 mld zł (75% wsparcia dla przedsiębiorstw w POIG), otrzymały projekty z zakresu rozwoju B+RT, inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowa-

¹ Obliczenia własne na podstawie bazy projektów Krajowego Systemu Informatycznego SIMIK 2007-2013, stan na 29.02.2016.

cyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.), inne działania mające na celu pobudzanie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP. Były to z reguły projekty o dużej wartości, gdyż ilościowo stanowiły jedynie 20% wszystkich projektów przedsiębiorstw (rys. 2).

Rys. 2. Projekty przedsiębiorstw realizowane w ramach PO Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (liczba projektów w szt. oraz wartość dofinansowania UE w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy projektów Krajowego Systemu Informatycznego SIMIK 2007-2013, stan na 29.02.2016.

Warto zauważyć, że ze wsparcia w ramach POIG skorzystały głównie małe, średnie i mikro przedsiębiorstwa (96% dofinansowanych projektów, 73% przyznanego dofinansowania UE). Jest to o tyle istotne, że badania pokazują, iż innowacyjność rośnie wraz ze wzrostem wielkości firmy, i to te największe mają największy potencjał innowacyjny [Kraśnicka 2013; Pichlak 2012]. Ogólnie w latach 2007-2013 na wsparcie badań i rozwoju technologicznego, innowacji i przedsiębiorczości przeznaczono środki w wysokości 11,6 mld euro (17% alokacji NSRO) w ramach wybranych działań PO IG, RPO, PO RPW, PO IiŚ oraz w programach EWT. Na inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji przeznaczono środki UE w wysokości 28,5 mld zł [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2015]. Bezpośrednie wsparcie w zakresie działalności B+R, innowacji oraz innych inwestycji uzyskało 19,9 tys. przedsiębiorstw. Według danych Ministerstwa, w wyniku realizacji projektów w tym obszarze m.in. inkubowano blisko 3 tys. pomysłów innowacyjnych, wdrożono 2,6 tys. wyników prac B+R prowadzonych przez przedsiębiorstwa oraz 3,5 tys. technologii jako efekt nowych inwestycji przedsiębiorstw o wysokim potencjale innowacyjnym.

Fundusze UE stanowią duże wsparcie rozwoju innowacyjnych pomysłów. Polska jest największym beneficjentem unijnej polityki spójności i, jak pokazano wyżej,

znaczące jej środki kierowane są na wsparcie innowacyjności przedsiębiorstw. Pomimo to w badaniach obrazujących innowacyjność krajów UE Polska wciąż zajmuje niską pozycję. Poziom Sumarycznego Wskaźnika Innowacyjności (*Summary Innovation Index*) dla Polski jest niższy niż przeciętna dla wszystkich państw UE. Niepokojący jest także fakt, że wskaźnik wzrostu poziomu innowacyjności Polski w latach 2006-2014 jest poniżej średniej dla UE (jest też jednym z najniższych wśród wszystkich krajów europejskich), co sprawia, że zwiększa się dystans do UE. Dlaczego tak się dzieje? Czy w Polsce nieefektywnie wykorzystuje się środki unijne, które mają zwiększyć konkurencyjność gospodarki przez podniesienie jej innowacyjności?

Istotny jest nie tylko wolumen nakładów na innowacyjność, ale także ich wewnętrzna struktura. Przedsiębiorstwa najczęściej wykorzystują środki unijne do uzyskiwania wsparcia dla inwestycji w maszyny i urządzenia umożliwiające im rozwój produkcji w oparciu o absorpcję istniejących technologii, bez ich kreatywnego rozwijania. Wskazują na to dane statystyczne: w 2014 r. przedsiębiorstwa najwięcej środków przeznaczyły na nabycie maszyn i urządzeń technicznych, środków transportowych, narzędzi, przyrządów, ruchomości i wyposażenia, które były wykorzystywane w działalności innowacyjnej. Nakłady te stanowiły odpowiednio 57,5% dla przedsiębiorstw przemysłowych i 32,3% dla usługowych wszystkich nakładów na działalność innowacyjną w tych przedsiębiorstwach.

W Polsce absorpcja technologii przez przedsiębiorstwa zazwyczaj wypiera ich działalność B+R, a innowacyjność firm ma głównie charakter imitacyjny i polega w większości na przyjmowaniu rozwiązań już stosowanych na świecie. Przedsiębiorstwa zdają się starać o środki raczej na ulepszenie ich tradycyjnych form i kierunków działalności niż na wdrożenie przełomowej innowacji. W efekcie innowacyjność polskiej gospodarki nie wzrasta, choć prawdopodobnie poprawia się wydajność i jakość wytwarzanych produktów i usług. Zdaniem autorów opracowania „Kurs na innowacje. Jak wyprowadzić Polskę z rozwojowego dryfu?” [Geodecki i in. 2012] dotacje dla przedsiębiorstw wydatkowane w ramach funduszy unijnych nie służą innowacyjności, a wręcz psują rynek i konkurencję. W raporcie tym wszechstronnie opisana została zła organizacja polskiego systemu innowacyjnego. Działania administracji nastawione są na proces administrowania, a nie na realizację celu, co jest dużą barierą w efektywnym wykorzystaniu funduszy UE (promowane są projekty łatwe do realizacji, szybkie, a tracą projekty trudniejsze, w tym innowacyjne, które nie gwarantują szybkiego zagospodarowania środków i zwiększają poziom ryzyka ze względu na swoją złożoność). Decydujący wpływ na zatwierdzenie danego projektu ma przy tym jakość złożonej aplikacji, a nie pomysłu leżącego u jej podstaw.

W obecnym okresie programowania 2014-2020 przedsiębiorstwa pozostają jednymi z największych beneficjentów unijnej polityki spójności. Mogą korzystać w zasadzie z wszystkich programów operacyjnych, zarówno jako bezpośredni beneficjenci wsparcia, jak i wykonawcy zadań. Wsparcie dla przedsiębiorców pochodzi z trzech głównych źródeł – Programu Inteligentny Rozwój, Programu Polska

Wschodnia oraz programów regionalnych. Komisja Europejska, w rozporządzeniach unijnych na nową perspektywę, wskazała w 11 ogólnych punktach (tzw. celach tematycznych) obszary, na które będzie można przeznaczyć fundusze unijne. Na dwa z tych celów, które są skierowane bezpośrednio do firm i dotyczą ich inwestycji w badania i innowacje oraz podnoszenia konkurencyjności: cel 1 wzmocnienie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji oraz cel 3 wzmocnienie konkurencyjności MŚP, przewidziano ponad 15,5 mld zł z EFRR (ponad 38% całej alokacji tego funduszu) [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014]. Najważniejsze znaczenie dla rozwoju innowacyjności ma PO Inteligentny Rozwój oraz programy regionalne.

4. Zakończenie

Polityka spójności Unii Europejskiej jest obecnie najważniejszym, poza środkami własnymi, źródłem finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce. Jej rola w ostatnich latach rosła, nakłady na działalność innowacyjną pochodzące ze środków UE wynosiły w 2014 r. ponad 4,4 mld zł i od 2009 r. wzrosły ponad czterokrotnie. Już ponad 20% aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw otrzymało publiczne wsparcie finansowe z Unii Europejskiej.

Jednakże przyglądając się sposobowi, w jaki wykorzystano te znaczne środki, mogą pojawić się wątpliwości co do ich realnego wpływu na zwiększenie innowacyjności samych przedsiębiorstw oraz całej gospodarki. Przedsiębiorstwa zdają się starać o środki raczej na ulepszenie ich tradycyjnych form i kierunków działalności niż na wdrożenie przełomowej innowacji. W ramach najważniejszego programu wspierającego innowacyjność polskich przedsiębiorstw (POIG) najwięcej środków skierowano co prawda na wsparcie projektów o dużym potencjale innowacyjnym (75% wartości dofinansowania pozyskanego przez przedsiębiorstwa), ale należy pamiętać, że był to wyjątkowy pod tym względem program. Programy regionalne nie osiągnęły tak wysokiego wskaźnika wsparcia innowacyjności.

Nowa strategia Europa 2020 wskazuje, że przez najbliższe lata podstawowym źródłem wzrostu gospodarczego powinno być budowanie gospodarki opartej na wiedzy, nowoczesnej i innowacyjnej [Szostak 2011]. Aby zapewnić skoncentrowanie inwestycji UE na tych priorytetach, definiowany jest minimalny poziom środków przeznaczanych na obszary priorytetowe. Zgodnie z unijnymi wytycznymi dotyczącymi polityki spójności w latach 2014-2020, środki mają być skoncentrowane m.in. na wdrażaniu innowacji i wspieraniu sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Mniej rozwinięte regiony, a do takich należą regiony Polski (wyjątkiem jest mazowieckie), będą musiały przeznaczyć co najmniej 50% środków z EFRR na wdrażanie innowacji i wspieranie sektora MŚP, a także na odnawialne źródła energii i zapewnianie efektywności energetycznej. Efektywność tego wsparcia będzie można jednak badać w późniejszym czasie.

Literatura

- Acs Z.J., Audretsch D.B., 1990, *Innovations and small firms*, MIT Press, Cambridge MA.
- ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o., 2013, *Ocena zapotrzebowania przedsiębiorstw na wsparcie działalności badawczo-rozwojowej*, Warszawa.
- European Commission, 2015a, *Innovation Union Scoreboard 2015*, European Union.
- European Commission, 2015b, *EU Budget 2014. Financial report*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurostat, 2016a, <http://ec.europa.eu/eurostat> (30.03.2016).
- Eurostat, 2016b, <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsc00001&language=en> (30.03.2016).
- Geodecki T., Gorzelak G., Górniak J., Hausner J., Mazur S., Szlachta J., Zaleski J., 2012, *Kurs na innowacje. Jak wyprowadzić Polskę z rozwojowego dryfu?*, Fundacja GAP, Kraków.
- GUS, 2015a, Główny Urząd Statystyczny, *Nauka i technika w 2014 roku. Informacje i opracowania statystyczne*, Warszawa.
- GUS, 2015b, Główny Urząd Statystyczny, *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2012-2014. Informacje i opracowania statystyczne*, Warszawa.
- GUS, 2016a, <http://stat.gov.pl> (30.03.2016).
- GUS, 2016b, http://swaid.stat.gov.pl/NaukaTechnika_dashboards/Raporty_predefiniowane/RAP_DBD_NTISI_4.aspx (29.03.2016).
- Komisja Europejska, 2016, http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/policy/themes/research-innovation/ (30.03.2016).
- Kraśnicka T., 2013, *Innowacyjność przedsiębiorstw – uwarunkowania organizacyjne*, Studia Ekonomiczne nr 136, Katowice, s. 165-179.
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014, *Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa partnerstwa*, Warszawa.
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2015, *Sprawozdanie z realizacji w 2014 r. Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013*, Warszawa.
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2007, *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie*, Warszawa.
- Pichlak M., 2012, *Uwarunkowania innowacyjności organizacji. Studium teoretyczne i wyniki badań*, Difin, Warszawa.
- Szostak E., 2011, *Polityka innowacyjna w Polsce wobec wyzwań strategii Europa 2020*, [w:] Pancer-Cybulska E., Szostak E. (red.), *Polityka spójności w okresie 2014-2020 a rozwój regionów Europy*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 227, Wrocław.